

בס"ד

הלכה ברורה

Halacha Berurah

צעירי
אגודת
ישראל

Volume 7. Issue 6.

• Email Edition •

Examining Foods for Insect Infestation (Part One)

Reviewed by Horav Yisroel Belsky

The *Torah* prohibits the consumption of שרצים — small crawling creatures (i.e. creatures that are low, have short legs, and appear to creep along the ground).¹ There is no difference if these creatures are alive or dead.² The *Torah* deals very harshly with this *issur* and reiterates the prohibition several times. *Chazal* state that up to six *Torah* prohibitions can be transgressed depending on the type of insect consumed.³

When a person consumes forbidden foods, he experiences *timtum halev*, in addition to transgressing an *issur*. *Timtum halev* means the clogging of one's mind. The contaminating effect it has on the *neshamah* impedes a person's ability to elevate and sanctify himself, in addition to the effect it has on one's character traits. It is in connection with this prohibition that the *Torah* introduces the concept of *timtum halev*.⁴

The *meforshim* explain that the *Torah* highlighted this *issur* since it is very commonly violated. Given that insects are frequently found in many of the fruits and vegetables that are

eaten, it is almost inevitable that the *issur* will be transgressed, unless proper caution is taken.⁵

The Three Categories of Insects

1. שרץ הארץ - *terrestrial insects*. These are insects that either creep on their belly such as snakes and worms, have four legs such as scorpions and beetles, or have numerous legs like a centipede. Five *issurim* are transgressed for each of these insects consumed.⁶
2. שרץ המים - *aquatic insects*. Sea crustaceans (e.g. lobster, star fish, crabs), and sea mollusks (e.g. oysters, snails, clams, squids) are examples of aquatic insects. According to some *Rishonim*, non-kosher fish are also included in this category. The signs of a kosher fish were discussed in the previous issue. Four *issurim* are transgressed for each of these insects consumed.⁷

3. שרץ העוף - *flying insects*. Flies, hornets, and mites are included in this category. As many as six *issurim* can be transgressed upon consuming each of these insects. Grasshoppers are included in this category. There are kosher varieties of grasshoppers which we discussed in the previous issue.⁸

Microscopic Insects

In the air we breathe, the water we drink, and the food we eat, there exist loads of microscopic insects. The *poskim* write that the *Torah* only forbade the consumption of insects that can be seen by the human eye (i.e. of a person who has good eyesight). Microscopic insects are permitted.⁹ If, however, an insect can be noticed as a dot by the human eye, then even if the physical features of the insect can only be identified with the use of a microscope, the insect is still forbidden.¹⁰

It is crucial to mention that often the insects are the same color as the vegetable, and as a result, are camouflaged in the leaves of the vegetable, and are difficult to detect. It is forbidden to consume such an insect despite its unnoticeable appearance.¹¹ We will discuss in the next

Please Note: Due to the intricacy of the material discussed in each issue, and the brevity of its treatment, a *Rov* should be consulted for a final *psak halacha*. In addition, this publication does not intend to be מכריע on issues that are a *machlokes haposkim*. Although we have usually brought the dissenting views in the footnotes, we have selected for simplicity sake to incorporate into the main text the views of the *Mishnah Berurah*, R' Moshe Feinstein, R' Shlomo Zalmen Auerbach and several other preeminent *poskim*. Please send all questions and comments to 1341 E. 23rd Street, Brooklyn, NY 11210 or email to halachaberurah@thekosher.net

issue the proper method to examine vegetables and other foods.

Uniqueness of Insect Infested Items

In most situations where a forbidden item is mixed together with other items, there exists a concept of *bitul* which nullifies the forbidden item and permits the mixture. Foods infested with insects are unique in this regard, since in many situations, the concept of *bitul* is not applicable.

Firstly, in order for *bitul* to apply, the prohibited item must be unrecognizable in the mixture. Even though insects are miniscule in size, they can be detected through a legitimate inspection. The insects are therefore considered an independent entity and are not part of the mixture. According to most *poskim*, even with regard to clustered vegetables where the insects can't be detected with a superficial inspection, it is not considered a mixture. In many instances, merely cutting apart the vegetable and examining it carefully or flushing it with water will reveal many of the hidden insects.¹²

Moreover, even if an insect would be totally unrecognizable (e.g. it was totally lost in a food), still, there is a concept in *halacha* that a *בריה*, a complete creature, cannot become nullified. According to most *poskim*, a complete insect is included in this category, and therefore, cannot become nullified.¹³

We will discuss below the exact set of *halachos* that govern the above principles in further detail. Yet, at the onset of this issue it is important to bear in mind that despite an insect's tiny appearance, and despite the small number of insects that may exist in a given food, the food might still be forbidden to be consumed.

Insect Development

Two of the terminologies used by the *Torah* in describing insects are

רמשים and *שקצים*. The *Rambam* maintains that the term *שקצים* refers to insects that multiply from eggs deposited by female insects. The term *רמשים* refers to insects that reproduce spontaneously (i.e. on their own) from manure or rotting carcasses.¹⁴

The concept of spontaneous reproduction concerning insects is alluded to by *Chazal* as well.¹⁵ These statements have caused a bit of confusion in light of contemporary scientific knowledge. Much research has been done in this area, and after numerous experiments scientists have refuted the theory of spontaneous reproduction. For example, it had been believed that maggots reproduced spontaneously from decaying material. After much research, it was discovered that flies actually deposit microscopic eggs in decaying materials. The living or rotting material furnishes heat for the hatching of the eggs and food for the newly hatched maggots. Thus, it may seem as if they spontaneously emerged from the decayed material.

Furthermore, a common insect found in vegetables are aphids. They too seem to spontaneously emerge from the vegetables. In truth, however, the females lay fertilized eggs in autumn that survive the winter in crevices and hatch in the spring. These eggs produce wingless females that reproduce without fertilization from males. After several generations, winged females are produced; they then migrate to other plants and continue reproduction of wingless females. Toward the end of summer, winged males are produced, which fertilize the winter eggs.¹⁶

To reconcile *Chazal's* statements with scientific discovery, some *meforshim* explain that since the eggs are so minuscule *Chazal* did not consider them significant, and since they seem to reproduce spontaneously *Chazal* deemed it as such.¹⁷ Others claim that although they emerge from the eggs, nevertheless, since

they depend on their host organism for some or all of their nourishment, it is considered as if they developed from that host. This is unlike other eggs which contain all the necessary nutrition for the organism's development.¹⁸

Insect development plays an important role in *halacha*. The *Torah* only prohibits terrestrial insects that have crept on the ground. Insects that developed inside a detached plant or any other food item and did not emerge from the food are permitted according to the *Torah*.¹⁹ If the insect emerged at all from the plant or food it is forbidden to eat the insect even if it crawled back inside. One need not suspect that the insect emerged unless there is a reason to suspect that it did (e.g. there is a pierced hole from the inside to the outside).²⁰ Insects that developed in an attached plant are considered by the *Torah* as having crept on the ground and are forbidden even before they emerge. (In order for it to be forbidden, the insect itself must develop while the plant is attached to the ground. It is inconsequential when the egg was laid).²¹ If any doubt exists as to whether it developed while the plant was attached to the ground, one must be stringent and suspect that it did develop while attached and remove all insects.²² However, if insects normally develop in a particular plant or food while it is detached, and one is unsure if it is presently infested, there is no need to inspect it prior to eating it.²³ If one knows that it is infested or it is common for insects to develop while the plant is still attached to the ground, the food must be examined and any insects found must be removed.²⁴

In all cases, there is an independent *issur* of *בל תשקצו* which forbids the consumption of insects in a repulsive manner. If the insects are from those types that are permitted and they are mixed together with food in a manner which is not repul-

sive to people, this *issur* does not apply.²⁵

The Present-Day Infestation Crisis

Many vegetables develop insects while they are still attached to the ground, and therefore one must be careful of insects that developed inside the vegetable. Obviously, the level of insect infestation varies based upon location, season, and other environmental factors surrounding each growing setting. It need not be mentioned that it is important to constantly be up to date regarding the growing conditions of the vegetables that one wishes to consume. Insect infestation manuals from other countries may not be relied upon. This issue is geared to discuss the current agricultural situation in the United States and should not be relied upon for any other countries unless explicitly mentioned.

Aside from the infestation problem which is rather widespread, a considerable portion of the crisis lies in the lack of knowledge amongst housewives in the area of inspecting vegetables adequately. For centuries, housewives learned the art of vegetable inspection from their mothers and in turn taught it to their children. Some time ago there was a period of time when checking was not necessary due to the aid of modern chemicals and insecticides applied to the growing locations, and the art was slowly forgotten.

Before the late 1930s, there were few effective ways of dealing with damaging or dangerous insects. In 1939 there was a major breakthrough with the discovery of a synthetic compound called DDT which is lethal to insects. In just a few years, DDT was in use worldwide, and other synthetic insecticides soon followed. However, by the 1970's it became clear that some of these chemicals could cause lasting environmental damage because they are

harmful to many other animals in addition to insects, and these strong insecticides were proclaimed illegal to use. The weaker insecticides used are not powerful enough to rid the vegetables of insects.

As far as the insect infestation issue is concerned, the Food and Drug Administration has stated that although it may be aesthetically unpleasant they pose no health hazard.²⁶

Levels of Infestation

Inspection is not required for all fruits and vegetables. There are three different levels of infestation which determine the *halachic* ramifications.

1. **מחוק בתולעים** - *a food likely to contain infestation*. One is forbidden *Min Hatorah* to consume any food that is likely to be infested, without checking it first and removing all insects. Foods in which insects are frequently found (i.e. where there is approximately a 50% chance of finding insects) are included in this category.²⁷
2. **מיעוט המצוי** - *a significant minority of samples of a food were found to be infested*. There is a requirement *Miderabonon* to check any food where there exists a significant chance of discovering insects (i.e. where there is approximately a 10% chance of finding insects) although they are not found as frequently.²⁸
3. **מיעוט שאינו מצוי** - *an insignificant minority of samples of a food, if any at all, were found to be infested*. If it is very uncommon to find insects in a particular food, no inspection is required.²⁹ It is worthy to mention that although no authentic inspection is *halachically* required in such a case, nevertheless, it is advisable for a person to look at the food he

eats prior to putting it into his mouth. Although the food may not be a type that is normally infested, there exists the possibility of flies falling into the food. Indeed, the author of the *Chayei Odom* writes that he himself was spared many times from inadvertently consuming insects by looking at the food he ate.³⁰

The prescribed method that should be used to measure the above percentages is a discussion amongst the *poskim*. The question is whether we are to look at units of produce or portions of food served.

For example, if we were to look at units of produce, and we find that one out of ten heads of cabbage are infested, it would be considered a **מיעוט המצוי**. However, once the ten heads of cabbage are cut into small portions, the ratio is greatly reduced, and we would not find one of every ten portions to be infested.³¹ Some *poskim* maintain that in all situations it is hard to give an exact number based on percentages to determine what category a specific food exists in. Instead, the respective categories are determined by whether one encounters an infestation problem frequently, commonly, or seldom, when consuming the given item.³²

In order to determine the level of infestation of each particular crop, the crop must be reexamined on a regular basis, and produce must be selected randomly from all portions of the field.³³

Foods which fall under the first category (i.e. **מחוק בתולעים**) are *halachically* assumed to contain infestation, even though only fifty percent of the crop may be infested. With regard to items in the second category (i.e. **מיעוט המצוי**) although one is generally required to perform an examination prior to consuming them, still, the uncertainty of infestation can play a role in certain scenarios. Examples will be discussed in the next issue.³⁴

We are proud that בעוה"שית our national distribution has expanded to thousands of readers and hundreds of shuls across the United States and Canada.

Halacha Berurah is now distributed to the following cities:

- Arizona Tucson
- California Beverly Hills Los Angeles
- Colorado Denver
- Florida Boca Raton Jacksonville Miami
- Georgia Atlanta Savannah
- Illinois Chicago
- Indiana Southbend
- Maryland Baltimore
- Massachusetts Brighton
- Michigan Detroit
- Minnesota Minneapolis
- Missouri St. Louis
- New Jersey Deal Edison Elderon Elizabeth Englewood Highland Park Lakewood Passaic Teaneck
- New York Bayswater Belle Harbor Brooklyn Cedarhurst Far Rockaway Flushing Forest Hills Great Neck Hewlett Hillcrest Kew Gardens Kew Garden Hills Lawrence Long Beach Manhattan Monsey Suffern Staten Island Woodmere
- Ohio Cincinnati Cleveland
- Pennsylvania Philadelphia Pittsburgh Scranton
- Washington Seattle
- Canada Toronto Montreal

Halacha Berurah is a bi-weekly publication affiliated with Zeirei Agudath Israel of Brooklyn, NY

Ephraim Elli Bohm
Publisher; Author
Yitzchok Hisiger
Managing Editor
Mordechai Goldburd
Typeset & Design
Rabbi Meier Saslow
Administrative Assistant
Avrohom Goldberg
Technical Manager
Tzvi Geller
Zeirei Liaison

This Project is Dedicated לז"נ פנחס בן ר' זאב חיה שרה בת ר' יצחק הלוי

In the next issue:

Checking Foods for Insect Infestation (Part Two)

- Regarding the prohibition of consuming forbidden insects, are there any differences between terrestrial insects, aquatic insects, and flying insects?
- Are microscopic insects forbidden?
- Does the concept of bitul apply to insect infested foods?
- What is spontaneous reproduction and how does it play a role in determining whether a given insect is forbidden?
- What is the difference in halacha between the levels of infestation of insects, and how does it affect the permissibility of consuming them?

מדרבנן. ובגדר מיעוט המצוי ע"י שרת משכנו י"ד סי' י"ז שאם מקרי הנגיעות הם פחות מעשרה אחוז הוא מיעוט שאינו מצוי. ע"י בדיקת המזון כהלכה פ"ק הערה 4 שהגרש"ז איערבאך וצ"ל סובר כהמשכנות יעקב ע"ש. איך שן פוסקים שחולקים על הגדרה זו וסוברים שלא תלוי באחוז רק כל דבר שנראה לעינים שהוא מצוי תייר נחשב מיעוט המצוי, וע"י לקמן בפנים שהארכנו בזה.

29. ע"י ש"ך שם ס"ק כ"ג שכן שמעו מדברי הרש"ע בסעי' ח'.

30. ע"י חכמ"א כלל לחב.

31. ע"י בדיקת המזון כהלכה פ"ד הערה 4 שהאריך בזה והביא דעות בין פוסקי זמננו, וע"י מדרין לבדיקת תולעים מהגר"א פאלק שליט"א בהערה כ"ח.

32. ע"י ש"ת שבט הלוי ח"ד סעי' פ"א, וכך שמעתי מהגרי"י בעלסקי שליט"א, וע"י במדריין לבדיקת תולעים מהרה"ג ר' פסח אליהו פאלק שליט"א בהערה ל', וע"י בדיקת המזון כהלכה שם שהביא בשם כמה גדולי א"י שגם בחמש אחת נחשב מיעוט המצוי.

33. ע"י ש"ך שם ס"ק כ"ב שדבר זה משתנה לפי המקום והזמן, וע' ברמ"א שם בסעי' ח' שפירות שכבר נחשבים לסוג מיעוט המצוי צריך לבדוק כולם ולא מהני בדיקת הרוב. ושמעתי מהגר"י בעלסקי שליט"א שפשוט שלקבוע אם מיעוט המצוי שצריך לבדוק הרבה מהם הרבה פעמים, ולא די לבדוק ג', וע"י בסוף ספר בדיקת המזון כהלכה דף 170 בהערה מהרה"ג ר' זלמן נחמיה גולדברג שליט"א שרק בפרי שיש זמנים בשנה שמצויים בכל פרי ויש זמנים שאינו מצוי כלל מהני אם יבדוק ג' להוכיח שהוא זמן שאינו מצוי כלל, אבל בפרי שיש זמנים שהוא בגדר מיעוט המצוי לא מהני בדיקת ג', ע"ש.

34. ע"י ש"ך שם ס"ק כ"ט.

שם, וע"י בסעי' ז' שמשמע שאף אם הטעם שלא נראה בהדיא הוא משום שכמות ההיתר הוא גדולה, ותלוי רק אם תולעת נחשב ברירה, ע"ש.

ע"י לקמן שהארכנו בזה בפנים. וע"י רמ"א ב"י ד"ס צ"ח ע"ד לענין חלב שנפל לתוך הבשיל ואינו ניכר שצריך ליתן מים צוננים להפרידו, ואולי אין ראייה מהתם שאינו צריך חיפוש ואין בו טירחה, רק נלמד משם שכל שניכר ע"י מעשה קל מקרי ניכר אף במחוסר מעשה.

ע"י שמוע י"ד סי' ק' שנמלה בכלל ברירה ואינו בטל, אכן ע"י פ"ת שם בשם ספר כרתי ופלתי שלמד היתר על נמלים הגדלים בפירות שלא נחשב אסור מתחלת ברייתו דהא קודם שפרשה מתרת, וע"י רד"ק תשובה שם שהביא בשם דגול מרובה תניינא שכתב ששמע בשם הגאון הכופר שחידש סברא זו וכתב שסברא נכונה הוא, מ"מ למעשה צ"ע אם יש לסמוך ע"י, וע"י פתחי תשובה שם שהביא ה"טור האבן שחילק על הכופר, וע"י דרכי תשובה שם שהביא שרוב פוסקים חולקין עליו, וע"י שהביא משו"ר ב"ר שד"ח שדחה סברא זו, ולא חשבו דבר אחר גורם לאסור שהם אסורין מחמת עצמן רק שתלוי בשני מוקמים, ע"ש.

ערוה"ש שם בסוף הסימן שרצה לחדש שבדברים שאוסים כגון נמלים וזבובים לא גזרו רבנן ובטל, ע"ש.

ע"י ש"ת שבת א"א, ש"ת שבת הלוי הפוסקים הג"ל ומדברי שו"ע מובאר ולא כוותיה, וגם הערוה"ש כתב שם שדברים אלו שנכתב הם רק ללמוד זכות על אנשים שאינם זיהרים בזה.

ע"י רמב"ם הל' מאכ"א פ"ב הל' י"ג, וע"י תוספות י"ט ותפארת ישראל במס' מכות פ"ג מ"ב.

ע"י מ"ס שבת דף קז: שההורג כינה בשבת פטור דאינה פריה ורביה, וע"י רש"י שם דף יב. ד"ה וכן שמבשר אדם היא שורצת.

מדרשה אצל מומחים.

ע"י מכתב מאליהו ח"ד עמוד ש"ז הערה ר'.

כך שמעתי מהגר"י בעלסקי שליט"א.

ע"י מס' חולין דף סז. וע"י שו"ע י"ד סי' פ"ד סעי' ד'.

שם, וע"י בסעי' ה' ונ"כ שם.

ע"י שו"ע שם סעי' ו', ושמעתי מהגר"י בעלסקי שליט"א שתלוי בזמן גידול התולעת ולא בהנחת הביצה.

שם בסעי' ז', והטעם משום שהוא ספק בדין ארורייתא.

ע"י ט"ז שם ס"ק י"ב שהתיר מטעם ספק ספיקא, וע"י פ"ג שם שבלרורי תחת השמש לא נחשב אפשר לברר בקל.

ע"י שו"ע שם בסעי' ח', והיכא שלא ידע הדרך שמעתי מכמה פוסקים שלא נחשב ספק ספיקא, ע"ע כללי ספק ספיקא המבואר בסי' ק', ואכמ"ל.

ע"י ש"ך בסי' פ"ד סק"ג וט"ז שם סק"ב, וע"י בה"ש שם מש"כ בשם הפר"ח, וע"י מס' חולין דף סז: שאמר רבינא לאימיה אבל על לי ואנא איכול.

מדרשה אצל מומחים.

כן מובאר בש"ך שם ס"ק ל"ה, ולכאורה פשוט הוא דהוי ספק דאורייתא, וע"י ש"ך בסי' כ"ט שפרטיים במדינה שהוחזקו בכך היו רואי ולא ספק, ע"ש.

ע"י שו"ע רמ"א שם סעי' ח' שמבואר דין זה, וע"י ש"ך שם ס"ק כ"ח שכל שמצוי אין סומכין על בדיקת הרוב, וע"י פ"ג בסי' שפ"ד ס"ק כ"ח דהוי

ע"י ויקרא יא:כ"ג, יא:מ"ד, דברים י"ד פסוק י' וי"ט, וע"י רש"י בויקרא יא: שבכל מקום שכתוב שרץ משמעותו דבר נמוך שרוחש ונד על הארץ.

ע"י מס' חולין דף קב, וע"י תוס' במס' מכות דף טו: ד"ה ריסק, וע"י רמב"ם הל' מאכ"א פ"ב הל' כ"א.

ע"י מס' מכות דף טז, וע"י מס' פסחים דף כד.

ע"י ויקרא יא פסוק מ"ג, וע"י מס' יומא דף לט, וע"י בריש ספר בדיקת המזון כהלכה מ"י משה ויא שליט"א שהאריך מאד בענין טמטום הלב. וע"י רש"י גליון כללי כשרות לפסח ולשאר השנה המלכה ברורה שהארכנו בזה.

ע"י פ"י חוש ב"י דף ס"ט פ"ד שכתב אזהרה גדולה על איסורי תולעים.

ע"י רש"י במכות שם שמבאר את הפוסקים שמהם לומדים האל"ן.

שם, וע"י חינוך מצוה רע"ד גונם דגים טמאים בכלל, אכן ע"י רמב"ם פ"ב הל' ב. ע"י רש"י שם.

ע"י ערוה"ש ב"י דף ס"י ל"ז וי"ז, וע"י ביתא אדם שע"י איסור והיתר סי' ל"ד ס"ק מ"ט שאם צריך מיקרוסקופי לא אסרה תורה, וע"י תפארת ישראל מס' ע"ז פ"ב מ"ז ס"ק ג' לענין דגים שקשקשת שנראה רק ע"י זכוכית המגדלת לא שמה קשקשת, וע"י אג"מ י"ד ח"ב סי' קמ"ז, וע"ש באב"ע ח"ג סי' י"ג. ובענין מוסג זה ע"י ש"ת דובב מישרים ח"א סי' א', ש"ת שבת הלוי ח"ז סי' ב' וסי' קכ"ה, וע"י שמירת שבת כהלכתה פ"ג ס"ק ל"ז.

ע"י ש"ת הרשב"א ח"א סי' ע"ה מובא ברמ"א ב"י דף סעי' ו'.

ע"י ספר בדיקת המזון כהלכה פ"ב סעי' ג' שהוכיח כן מכמה פוסקים, וע"י במדריין לבדיקת תולעים מהרה"ג ר' פסח אליהו פאלק שליט"א בציון ה'.

ע"י תוס' הוראש במס' חולין דף צ"ה. שאם האיסור ניכר לא בטל, וע"י תורת חטאת לרמ"א ל"ט: דכשאיסור ניכר לא מקרי תערובות, ע"ש.

וע"י חכמ"א כלל נ"א: שהאריך בזה שלכן אין היבש מתבטל בלח, וע"י שאפי' יבש ביבש אם יוכל להכיר האיסור אפילו ע"י טירחה גדולה אינו בטל, וע"י בפ"ג שכן הדין בתולעים, ע"י ב"י דף פ"ד בשפ"ד ס"ק ל"ה, וע"י בחזקת י"ד סי' י"ד סק"ו שאם העין מביירתו כשיפגשו א"ע' שאין כח באדם לחפש אחריו חשיב כאיסור הניכר ואינו בטל, ע"ש.

וע"י בדיקת המזון כהלכה פ"ז סוף הערה 1 שאפשר יש מקום לחלק בין שני אופנים של טירחה, אולי הפוסקים הג"ל מחמירים רק היכא שיש קושל לחפש ולגלות את מקום האיסור כיון שכמות ההיתר גדולה, אלא שאילו היה יודע את המקום היה האיסור ניכר מיד, ולכן נחשב שהאיסור ניכר, שהכח באדם לחפש אינו קובע תערובות, אך כשישנו קושל וטורח בזהו ע"י צמנו, דהיינו שאף אם יודע מקום בתערובות שמונח בו האיסור א"א לזוהת את האיסור רק ע"י הבחנה וטירחה גדולה, יש לומר שנחשב תערובות. מ"מ מה שנוגע לענינינו, לגבי אדם שיועד חכמת הבדיקה, רוב פעמים ניכר האיסור בקל, ומהיכא תיתי שלא לחיובו כח אדם ללמוד חכמת הבדיקה, ולכן קשה להקל בזה. אמנם ע"י ערוה"ש ב"י דף ס"י ש"לכאורה פליג על פוסקי הג"ל וסובר שכל שלא נראה בהדיא נחשב תערובות, ע"י בסעי' י"ז

Sponsorship Opportunities Available

To have your dedication appear on over 7000 printed issues on a desired week for only \$180, please call (718) 851-5259.

לזכר נשמות צדי יהודה בן ר' חיים ע"ה שצרה בת ר' ישראל ע"ה

Dedicated by The Hisiger Family Los Angeles - New York

לעילוי נשמת ר' דוב בעריש בן שלמה אפרים בלומנפלד